

การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

Developing the Guidelines to Promote Students' Sufficient Character under the Office of Secondary Educational Service Area 19

อัญชลี อินเียม¹, ประสิทธิ์ ชุติชูดต²

Unchalee Inaeiem¹, Prasit Chutichudat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายดังนี้ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน 2) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน 3) เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้คุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน และระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในระยะที่ 1 คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน จำนวน 322 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียง การประเมินแนวทางโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. การสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน มีองค์ประกอบหลักทั้งหมด 5 องค์ประกอบหลัก และมีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 27 ตัวบ่งชี้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ 6 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล รอบคอบ 5 ตัวบ่งชี้ 3) การดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 5 ตัวบ่งชี้ 4) การประยุกต์ใช้คุณธรรมในการดำเนินชีวิต 6 ตัวบ่งชี้ 5) การประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต 6 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน พบว่าทั้งองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของสภาพที่พึงประสงค์คุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 3. การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการ

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
² รองศาสตราจารย์ คณะเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M.Ed. Educational Administration, Faculty of Education Mahasarakham University

² Associate Professor., Faculty of Technology Mahasarakham University

จำเป็นปรับปรุง พบว่าด้านที่ต้องการจำเป็นปรับปรุงอันดับแรก คือ ด้านการประยุกต์ใช้คุณธรรมในการดำเนินชีวิต รองลงมา คือ ด้านการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ ด้านการดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล รอบคอบ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ตามลำดับ

ผลการประเมินแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะ, ด้านความพอเพียงของนักเรียน

Abstract

This purposes of this research were: 1) to study factors and indicators of the sufficient character 2) to study the current and desirable situations of students' sufficient character 3) to develop the guidelines for promoting students' sufficient character. The research was designed into 3 phrases. Phrase 1 was to study factors and indicators of the sufficient character. Phrase 2 was to study the current and desirable situations of students' sufficient character. Phrase 3 was to develop the guidelines to promote students' sufficient character. Samples in phrase 1 were 5 experts. Phrase 2 contains 322 administrators and teachers randomized by stratified random sampling. Phrase 3 were 5 experts. The research instruments were the questionnaire with 5 rating scale and the appropriate evaluation form. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and Modified Priority Needs Index.

The research finding indicated that

1. The sufficient character consisted of 5 factors and 27 indicators. The factors were: 1) sufficient living including 6 indicators 2) rational and carefully living including 5 indicators 3) immunity for living including 5 indicators 4) apply moral conducts for living including 6 indicators, and 5) apply appropriate knowledges for living including 5 indicators. Both factors and indicators were evaluated at the highest level of appropriateness. 2. The current situations of students' sufficient character under the Office of Secondary Educational Service Area 19 as the whole and each factors were the high level. 3. The development of the guidelines for students' sufficient character under the Office of Secondary Educational Service Area 19 The analysis of Modified Priority Needs Index was found the ranking of needs from highest to the lowest were 1) apply moral conducts for living, 2) sufficient living 3) immunity for living 4) rational and carefully living, and 5) apply appropriate knowledges for living.

The evaluation of the guidelines for students' sufficient character were at the highest level of appropriateness and high level of feasibility.

Keywords: Developing the Guidelines, Promote Students' Sufficient Character

บทนำ

การอยู่อย่างพอเพียง เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและวิถีปฏิบัติที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีความห่วงใยปวงชนชาวไทย พระองค์มีพระราชดำริถึงแนวทางการพัฒนาบนหลักแนวคิดการพึ่งตนเอง เพื่อให้เกิดความพอมีพอกิน พอใช้ โดยใช้หลักความพอประมาณ การมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และทรงเตือนสติประชาชนไม่ให้ประมาท ตระหนักถึงการพัฒนาอย่างมีขั้นตอน ที่ถูกต้องตามหลักวิชาและการมีคุณธรรมเป็นกรอบปฏิบัติในการดำรงชีวิต รวมถึงการจัดการศึกษาควรมุ่งเน้นการปฏิบัติ เพื่อสร้างทักษะอาชีพให้กับนักเรียน โดยการบูรณาการ การเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงสู่การปฏิบัติให้เป็นจิตพิสัยในแต่ละรายวิชา ในส่วนของกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ต่อยอดจากการเรียนรู้ในชั้นเรียน และกิจกรรมพัฒนานักเรียนนั้นควรมุ่งเน้นการกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณกับศักยภาพของผู้เรียน พอประมาณกับภูมิสังคมของโรงเรียน และชุมชนที่ตั้ง ฝึกให้ผู้เรียนคิดเป็นทำเป็นอย่างมีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันในด้านต่างๆ โดยการดำเนินกิจการต้องนำไปสู่ความยั่งยืนของผลที่เกิดขึ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้ความรู้ อย่างรอบคอบ ระมัดระวัง ฝึกการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น มีคุณธรรมมี ความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เอาเปรียบผู้อื่น อดทน มีความพากเพียร มีวินัย มีสัมมาคารวะ รู้จักทำประโยชน์ให้กับสังคม ร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และสืบสานวัฒนธรรมไทย ตามความเหมาะสมในแต่ละระดับและรูปแบบการเรียนรู้ของแต่ละโรงเรียน ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างกว้างขวางและทั่วถึง โดยคำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และสติปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับ

คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแล้ว ยังต้องส่งเสริมและสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกในคุณค่าการอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งในปัจจุบันการศึกษาไทยได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะด้านความพอเพียง เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2542: 13-14)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสู่การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้รู้จักใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่างๆ ฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และแบ่งปัน มีจิตสำนึกรักษาสິงแวดล้อมและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของความเป็นไทยซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตร ที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ

ทั้งนี้จุดมุ่งหมายที่สนองหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และกำหนดไว้ในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ข้อที่ 5 จากจำนวน 8 ข้อ คือ “อยู่อย่างพอเพียง” การอยู่อย่างพอเพียง ประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ข้อ ได้แก่ข้อ 1 ดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผลรอบคอบ และมีคุณธรรม ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ เช่น ใช้ทรัพย์สินของตนเอง เช่น เงิน สิ่งของ เครื่องใช้ ฯลฯ อย่างประหยัด คุ้มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี รวมทั้งการใช้เวลาอย่างเหมาะสม ใช้ทรัพยากรของส่วนรวมอย่างประหยัด คุ้มค่า และเก็บรักษาดูแลอย่างดี ปฏิบัติตนและตัดสินใจด้วยความรอบคอบ มีเหตุผลและไม่เอาเปรียบผู้อื่นและไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน พร้อมให้อภัยเมื่อผู้อื่นกระทำผิด ข้อ 2 มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งมีพฤติกรรมบ่งชี้ เช่น วางแผนการเรียน การทำงานและการใช้ชีวิตประจำวันบน

พื้นฐานของความรู้ ข้อมูลข่าวสารและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม ยอมรับและปรับตัวเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ด้วยเหตุนี้จึงควรให้ริเริ่มการสร้างขบวนการขับเคลื่อนการสร้างอุปนิสัย หรือคุณลักษณะด้านพอเพียง เพื่อสานต่อความคิดและเชื่อมต่อการขยายผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง (แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551: 6-9)

บริบททั่วไปของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 ได้ให้ความสำคัญและตระหนักถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นโดยการมุ่งพัฒนาในด้านคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 โดยได้มีการกำหนดหลักการบริหารเน้นให้เห็นหลักของการพัฒนาโดยบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าร่วมด้วย คือ การกำหนดในด้านของวิสัยทัศน์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 เป็นองค์กรที่มีระบบบริหารจัดการทันสมัย ขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาตรฐานสากลสู่ประชาคมอาเซียนโดยการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภายในปี 2559 และ ในด้านกลยุทธ์ข้อที่ 2 ได้กล่าวถึงการกำหนดกลยุทธ์ การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ความเป็นไทย และวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Moral and Ethics)

จากความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะครูสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีความตระหนักถึงความสำคัญ ในเรื่องของการศึกษา สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน ว่าเป็นอย่างใด และการหาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน เพื่อพัฒนาให้นักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีคุณลักษณะด้านความพอเพียง โดยให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความ

สำคัญของการดำเนินชีวิต การปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นการพัฒนาคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน จึงได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง “การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียนขึ้นเพื่อการศึกษาที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19
2. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19
3. เพื่อพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตตามระยะเวลาการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของ สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 32-37)

1.2 การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน โรงเรียนบ้านลาดไทรงาม อำเภอภักดี

ชุมพล จังหวัดชัยภูมิ (ชัยวงศ์ เวียงพล. 2555: 7)

1.3 แนวทางการนิเทศเศรษฐกิจพอเพียง
สู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (2552: 13)

1.4 การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือ
เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ
อยู่อย่างพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
โรงเรียนสังวาลย์วิทยา จังหวัดเชียงใหม่ ของ ธน
เทพปิณฑศ์ (2555: 57-58)

1.5 เครือข่ายเรียนรู้สู่ความพอเพียง ของ
โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานทรัพย์สิน
ส่วนพระมหากษัตริย์ (2552: 11)

1.6 ร่างแนวทางการจัดกระบวนการจัดการ
เรียนรู้ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านอยู่
อย่างพอเพียงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักวิชาการและมาตรฐาน
การศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้น
ฐาน (2555: 2-3)

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่
เกี่ยวข้องดังกล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยได้สังเคราะห์
เป็นกรอบแนวคิด การสังเคราะห์องค์ประกอบของ
การเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงดังต่อ
ไปนี้ 1. การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ 2.การ
ดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล รอบคอบ 3. การดำเนิน
ชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 4. การประยุกต์ใช้
คุณธรรมในการดำเนินชีวิต และ 5. การประยุกต์
ใช้ความรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/กลุ่มผู้ให้
ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน
ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive
Sampling)

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพ
ที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะด้านความพอเพียง
ของนักเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
เขต 19

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาสภาพ

ปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการส่งเสริม
คุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียนสังกัด
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ประกอบด้วย
ด้วยองค์ประกอบ 5 ด้าน 1) การดำเนินชีวิตอย่าง
พอประมาณ 2) การดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล
รอบคอบ 3) การดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกัน
ในตัวที่ดี 4) การประยุกต์ใช้คุณธรรมในการดำเนิน
ชีวิต 5)การประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสมในการ
ดำเนินชีวิต

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียน และ
ครู สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19
จำนวน 52 โรงเรียน เป็นผู้บริหารโรงเรียน 228
คน และครูผู้สอน 1,783 คน

2.1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 25
โรงเรียน เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 93 คน และ
ครูผู้สอน จำนวน 378 คน

2.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน
19 โรงเรียน เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 95
คน และครูผู้สอน จำนวน 648 คน

2.1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน
3 โรงเรียน เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 15 คน
และครูผู้สอน จำนวน 226 คน

2.1.4 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน
5 โรงเรียน เป็นผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 25 คน
และครูผู้สอน จำนวน 531 คน

รวมประชากร 2,011 คน เป็นผู้บริหาร
โรงเรียน 228 คน และครูผู้สอน 1,783 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียน และ
ครูผู้สอน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต
19 โดย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง
Krejcie and Morgan อ้างอิงมาจาก (บุญชม ศรี
สะอาด. 2554: 43) จากจำนวนครูทั้งหมด เทียบ
สัดส่วนของแต่ละขนาดโรงเรียนแล้ว ดังนี้

2.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก เป็นผู้บริหาร
โรงเรียน จำนวน 15 คน และครูผู้สอน จำนวน 60

คน

2.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง เป็นผู้
บริหารโรงเรียน จำนวน 15 คน และครูผู้สอน
จำนวน 104 คน

2.1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ เป็นผู้บริหาร
โรงเรียน จำนวน 2 คน และครูผู้สอน จำนวน 37
คน

2.1.4 โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ เป็นผู้
บริหารโรงเรียนจำนวน 4 คน และครูผู้สอน จำนวน
85 คน

รวมกลุ่มตัวอย่าง 322 คน เป็นผู้บริหาร
โรงเรียน 36 คน ครูผู้สอน 286 คน

ระยะที่ 3 การพัฒนาแนวทางการเสริม
สร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน
สังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 ผู้วิจัยนำข้อมูลจากระยะที่ 1 และ
ระยะที่ 2 มาหาค่าเฉลี่ยดัชนีความต้องการจำเป็น
ปรับปรุง (PNI modified) และนำข้อมูลมาทำแบบ
สัมภาษณ์การหาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะ
ด้านความพอเพียงของนักเรียน

1.2 ศึกษาโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่
เป็นเลิศเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้าง
คุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน จำนวน
3 โรงเรียน

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถาน
ศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอนโรงเรียนละ 2 คน
ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive
Sampling) จาก 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น
จำนวน 9 คน

3. ยกร่างแนวการเสริมสร้างคุณลักษณะ
ด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดเขตพื้นที่การ
ศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 แล้วนำเสนออาจารย์ที่
ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทำหน้าที่ประเมิน
แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความ
พอเพียงของนักเรียน สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาเขต 19 (โดยประเมินความเหมาะสม
/ความเป็นไปได้) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน
เลือกแบบเจาะจง

4. ได้แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะ
ด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดเขตพื้นที่การ
ศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 และผู้วิจัยเผยแพร่ผล
การวิจัยให้กับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาแนวทาง
การเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของ
นักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ซึ่งเป็นการวิจัยและ
พัฒนา (Research and Development) เพื่อศึกษา
องค์ประกอบการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความ
พอเพียง สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ
แนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอ
เพียงของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยดำเนินการ
เป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้
คุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต
19

ระยะที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึง
ประสงค์คุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต
19

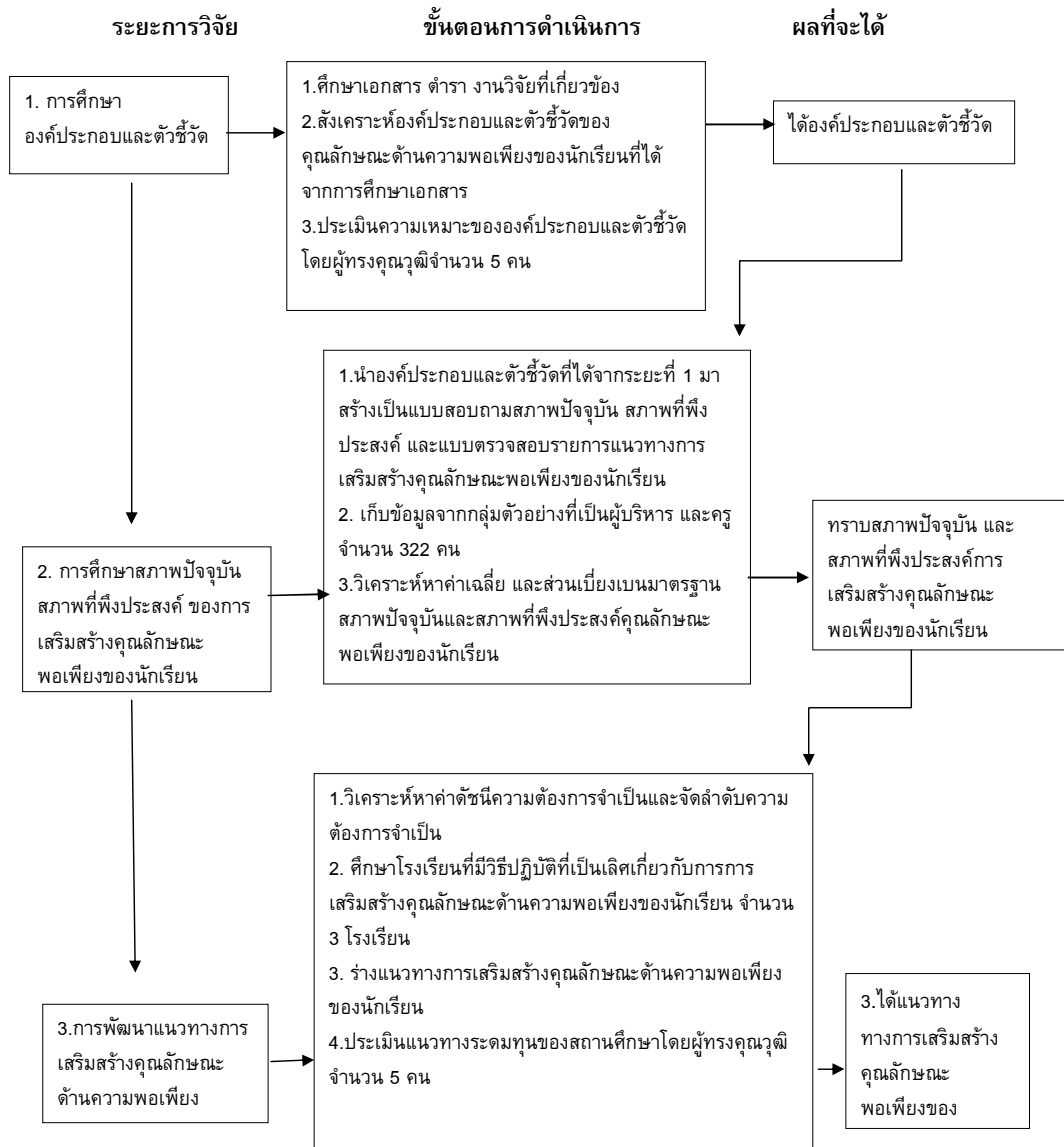
ระยะที่ 3 พัฒนาแนวทางการเสริมสร้าง
คุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19

รายละเอียดแต่ละระยะของการวิจัยการ
พัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความ

พอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ
ศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ดังนี้

รายละเอียดแต่ละระยะของการวิจัยการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้าน
ความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 แสดงระยะการวิจัย ขั้นตอนดำเนินการ และผลที่ได้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1. การสังเคราะห์ห้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน มีองค์ประกอบหลักทั้งหมด 5 องค์ประกอบหลัก และมีตัวบ่งชี้ทั้งหมด 27 ตัวบ่งชี้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ 6 ตัวบ่งชี้ 2) ด้านการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล รอบคอบ 5 ตัวบ่งชี้ 3) การดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี 5 ตัวบ่งชี้ 4) การประยุกต์ใช้คุณธรรมในการดำเนินชีวิต 6 ตัวบ่งชี้ 5) การประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต 6 ตัวบ่งชี้ ผลการประเมินองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียนพบว่าทั้งองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 19 ทั้งโดยรวมและรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นปรับปรุง พบว่าด้านที่ต้องการจำเป็นปรับปรุงอันดับแรก คือ ด้านการประยุกต์ใช้คุณธรรมในการดำเนินชีวิต รองลงมา คือ ด้านการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ ด้านการดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล รอบคอบ ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ตามลำดับ

ผลการประเมินแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 จากผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีประเด็นในการอภิปรายดังนี้

1. การสังเคราะห์ห้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการสังเคราะห์ห้องค์ประกอบหลักทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ การดำเนินชีวิตในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบคอบ การดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การประยุกต์ใช้คุณธรรมในการดำเนินชีวิต และการประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ส่วนตัวบ่งชี้มีทั้งหมด 27 ตัวบ่งชี้ การสังเคราะห์ห้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งการได้มาขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ได้มาจากการศึกษาและวิเคราะห์จากนักวิชาการหลายท่านและสอดคล้องกับงานวิจัยของ นายสุพล แก้วหนองแสง (2554: 91-93) ได้ศึกษาการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงโรงเรียนบ้านโนนพุทรา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ที่ประชาชนมุ่งเน้นการบริโภคนิยม ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย ตลอดจนสถานะเศรษฐกิจที่ต้องแข่งขันกัน ทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลาเอาใจใส่บุตร และครอบครัวซึ่งเป็นต้นเหตุ ปัญหาของสถานศึกษาสังคม และประเทศชาติ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียง ในด้านความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันบนเงื่อนไข ความรู้ และ คุณธรรม

2. การศึกษาสภาพปัจจุบันการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประยุกต์ใช้คุณธรรมในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.87$) ด้านการดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ($\bar{X} = 3.86$) ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 3.79$) ด้านการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผลรอบคอบ ($\bar{X} = 3.70$) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ ($\bar{X} = 3.67$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 19 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ($\bar{X} = 4.58$) ด้านการประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 4.56$) ด้านการประยุกต์ใช้คุณธรรมในการดำเนินชีวิต ($\bar{X} = 4.52$) ด้านการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผลรอบคอบ ($\bar{X} = 4.45$) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ ($\bar{X} = 4.35$) ซึ่งการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ได้มาจากการศึกษาสภาพจากการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการสุ่ม ครู และ ผู้บริหาร จำนวน 322 คน

3. การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 19 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ซึ่งได้จากการศึกษาจากนักวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น (1) แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 32-37) (2) การพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงของ

นักเรียน โรงเรียนบ้านลาดไทรงาม อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ ของ นายชัยวงศ์ เวียงพล (2555: 7) (3) แนวทางการนิเทศเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ของ กระทรวงศึกษาธิการ (2552: 13) (4) การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังวาลย์วิทยา จังหวัดเชียงใหม่ ของ นายธน เทพพิตุพงศ์ (2555: 57-58) (5) เครือข่ายเรียนรู้สู่ความพอเพียง ของ โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (2552: 11) (6) ร่างแนวทางการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านอยู่อย่างพอเพียงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555: 2-3) มาเป็นองค์ประกอบในระยะที่ 1 และนำค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในระยะที่ 2 มาจัดลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 19 โดยเรียงลำดับความจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การประยุกต์ใช้คุณธรรมในการดำเนินชีวิต การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ การดำเนินชีวิตอย่างมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผลรอบคอบ การประยุกต์ใช้ความรู้ที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิต ตามลำดับ โดยมีแนวทางจำนวน 6 ด้าน คือ 1) การวิเคราะห์ สภาพแวดล้อม สถานที่ตั้ง ทรัพยากรทางการศึกษา เพื่อจัดกิจกรรมการที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน 2) การให้ผู้บริหาร ครู มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการพอเพียง และสามารถปฏิบัติตนเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน 3) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม 4) บูรณาการการจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงให้สอดคล้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและสอดคล้อง

แทรกในการเรียนทุกกลุ่มสาระ 5) การออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณลักษณะพอเพียงให้เหมาะสมกับช่วงวัยของนักเรียน 6) การออกแบบการจัดกิจกรรมต้องเน้นกิจกรรมการฝึกปฏิบัติทักษะอาชีพ ส่วนผลการประเมินการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียง ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละโรงเรียนเพราะมีความแตกต่างกันทั้งในด้านของ นักเรียน ชุมชน และทรัพยากร จึงควรเลือกวิธีการจัดกิจกรรมหรือ โครงการตามความเหมาะสม โรงเรียนควรเป็นชุมชนที่มีวัฒนธรรมองค์กรและวิถีชุมชนที่ใช้วิถีพอเพียงในชุมชนอย่างเข้มแข็ง เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เป็นกัลยาณมิตรต่อกัน สนับสนุน เอื้อเอื้อ ให้เกียรติและเคารพซึ่งกันและกัน ร่วมมือร่วมใจในการทำกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม (มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ. 2556: พอดี พอใจ พอใช้ พอเพียง)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการแนวทางการเสริมคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ดังนี้

1.1 เนื่องจากบริบทของแต่ละโรงเรียนมีความแตกต่างกัน ลักษณะการจัดกิจกรรมจึงมีความแตกต่างกัน เพราะฉะนั้นควรคำนึงถึงด้านบริบทเป็นสำคัญ

1.2 การเตรียมความพร้อมด้านอาคาร

สถานที่ สภาพแวดล้อม และจัดการแหล่งเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.3 การกำหนดแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและเหมาะสมในการดำเนินการ

1.4 การกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ และภาระงานที่ชัดเจนของครูที่ปฏิบัติงาน

1.5 เปิดโอกาสให้ชุมชน/ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและแนว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยปฏิบัติการเพื่อนำการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียนนี้ ไปทดลองใช้กับโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อเป็นการศึกษาความเป็นไปได้ และศึกษาว่าแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียนนี้มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่สนับสนุนหรือผลกระทบที่บ่งบอกถึงการพัฒนาและอุปสรรคต่อการดำเนินงานของการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างคุณลักษณะด้านความพอเพียงของนักเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาให้ครอบคลุมทุกประเด็นขององค์ประกอบของการพัฒนาแนวทางการระดมทุนเพื่อให้การดำเนินงานมีความถูกต้องและสมบูรณ์มากขึ้น

2.4 ควรมีการสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากโรงเรียนต่างๆ ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยหรือโรงเรียนที่มีการดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ได้ต้นแบบในการนำไปปฏิบัติจริงแก่สถานศึกษาอื่นๆ ที่สนใจ

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวงศ์ เวียงพล. (2555). การพัฒนาการดำเนินงานการเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียงของนักเรียน โรงเรียนบ้านลาดไทรงาม อำเภอภักดีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธน เทพปิตุพงศ์. (2555). การค้นคว้าแบบอิสระ การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสังวาล. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ. (2556). พอดี พอใจ พอใช้ พอเพียง. ปฏิบัติการโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สานอักษร.
- สุพล แก้วหนองแสง. (2554). การพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่อย่างพอเพียง โรงเรียนบ้านโนนพุทรา อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.